

www

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 2. У Сомбору 31 Јануара 1869. Год. XI.

Зборник земальских закона у кралѣвини Угарској у броју 21-ом од 7. Дек. 1868 саобштио є закон о народним школама, ког є Нѣгово кр. Величество 5. Дек. 1868. најмилоствивие потврдити благоизволило, и кои є истога дана у представничком а слѣдећега дана у великашком дому државног сабора обявлѣн. Држимо, да ћемо жельи поштованих читателя Школскога Листа одговорити, ако овај први и сада у отачбини нашој важећи закон у преводу србском саобштитимо, као што слѣди:

ЧЛАНАК XXXVIII. ЗАКОНА

од 1868 године.

У ДѢЛУ ЈАВНОГ ОБУЧАВАЊА У НАРОДНИМ ШКОЛАМА.

Ми ФРАНЦ ЈОСИФ Први, Божиом милошћу цар Аустријски, краљ Чески и т. д.

Апостолички краљ Угарске.

Омиљне нам Угарске и сдружених кралѣвина вѣрни великаши и представници у заедничком споразумлењу поднели су Нашем Величеству ради потврђења слѣдећи законски чланак:

ГЛАВА I.

Дужност и ослобођењ од учена.

§. 1. Сви родители или старатељи, овамо подразумѣвајући и оне, у чим се кућама дѣца као занатлиски научници ил као домаће слуге држе, дужнису своју дѣцу или питомце (ако се о њиховом васпитаню код куће или у приватном учевном заводу постарали нису) у јавну школу шилјати од навршене шесте до навршене дванајсте односно пестнајсте године.

§. 2. Тѣлесно или душевно слабу дѣцу на свѣдочбу званичнога лѣкара може ипак школска столица (§. 117.) на краће или на дуже врѣме од дужности долазена у школу ослободити.

§. 3. Они, кои пате од приљичиве или умне болести, и кои су сасвим тупоглави те се учити немогу, имаю се из јавних завода изкључити.

§. 4. Ако родитељ, старатељ или газда обвезног ученика од школе задржава, има се на испуњавањ њ ове своје дужности озбиљно опоменути. Ако се пак употребленѣ моралних средства, што на ову цѣл служити могу, безуспѣшно покаже, и ако учити се обвезани питомац и на далѣ од школе задржаван буде; то се има родитељ, (старатељ или газда), — кои своју дужност неће да чини, — у први мах са 50 новчића; у други са 1 фр.; у трећи са 2 фр., а у четврти са 4 фр. у корист школске благајнице казнити. Шта више, ако ни ова четирикратна казна не би родитеља (газду или старатеља) на испуњавањ дужности обратила; то ће онда дотична школска столица о овоме извѣстити висшу школску власт, која ће по том код общинске власти тражити, да се од школе задржаваноме а учити се обвезаноме дѣтету обашка старатељ нареди.

§. 5. Случаеви, у којима се изостаянѣ од школе допустити може, опредѣли ће се у наредби, коју ће министар јавног обучавања издати.

§. 6. Родитељима и старатељима слободно е дѣцу своју код куће или у приватним и јавним заводима ма које вѣроисповѣди, а такође и у учевним заводима, што се у другом мѣсту находе, васпитавати дати.

Али о томе дужни су родитељи или старатељи слободну од билѣговине свѣдочбу мѣстной школской столицы показати; исто тако дотичне школске власти дужне су пазити, да дѣца та барем онако настављанѣ добияю, какво би добити могла у јавной сходно закону уређеној народной школи, и да се уче све еднако докгод траю за ученѣ обвезнопрописане године.

§. 7. Питомци, што се код куће уче, дужни су сваке године испит полагати пред учительима ког саотвѣтног јавног учевног завода.

ГЛАВА II.

Дѣлокруг и подизанѣ народних учевних завода.

§. 8. Народни учевни заводи есу: основне и висше народне школе, грађанске школе и учительишта.

§. 9. Народни учевни заводи или су јавне, или приватне школе.

§. 10. Јавне народне учевне заводе по начину законом уређеноме могу подизати и издржавати у домовини находеће се вѣроисповѣсти, друштва, поедини люди, общине и држава.

ГЛАВА III.

Народни учевни заводи што их вѣроисповѣсти подизу.

§. 11. Вѣроисповѣсти могу у свима онима общинама, гдѣ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

им вѣрни станую, собственем снагом издржавати и подизати явне учевне заводе; оне могу на подизанѣ и издржаванѣ тих учевних завода и од сада употребљавати материалну помоћ своих вѣрника по ономе начину и у оной мѣри, како њихова собствена представништва одреде и као што є досада у обичаю бирати и овима плату опредѣљивати, учевне књиге одређивати и у погледу на редостав и начин обучавања, узимајући у призрѣние опредѣленѣ §. 45. уредбе доносити, под слѣдећим условима:

1. да у погледу на зиданѣ и преустројаванѣ своих школских здания опредѣленьима 27. и 28. §§. закона овога задоста учине.

2. да пред очима имаю 29. и 34., далѣ 133. и 141. §§. овога закона, кои гласе о раставляню мушких и женских ученика, о брою дѣце што ће єдан учитель имати да учи, о учительской способности и друговрстном занимаю.

3. да у њиховим народним школама буду најманѣ ови учевни предмети:

а) наука вѣре и благодѣтелиности;
б) читанѣ и писанѣ;
в) рачун из главе и с бройкама, и познаванѣ отачественних мѣра;

г) єзикословљѣ;
д) почетци из природописа и природословља са обзиром на начин живота и на предѣл, ком већи део дѣчиих родитеља припада;

е) отачествени земљопис и повѣстница;
ж) практична упуства у польском газдованю, особито у вртарству.

з) кратко познаванѣ грађанских закона и дужности.

и) поянѣ;
і) тѣлесна вештбаня са обзиром на войничко вештбанѣ.

4. да школе те са школским таблама, а у колико є можно и са земаљским круглама, земљовидима, природописним сликама, и уобште са најнуждѣним учевним средствима снабдѣвене буду.

5. да у тим школама време учења по селима најманѣ 8, а по варошима најманѣ 9 мѣсеци трає.

§. 12. У висшим народним и грађанским школама, коє вѣроисповѣди издржаваю ил коє ће у будуће подизати, —

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

осим оних §§. овога закона, кои гласе о раставляню мушких и женских ученика (§. 29. и 63.), и о брою питомаца што их едан учитель учити може (§. 34), — имаю се јошт и оне наредбе, које опредѣлюю године учевних течања у висшим народним и у грађанским школама (§. 61. и 68.), као и учевне предмете (§. 64. и 74.), обдржавати.

§. 13. Свака вѣроисповѣст може подизати и издржавати и училишта, под тим условом, да та училишта зарад практичног изображавања питомаца скопчана буду са школом за вештбанѣ, да се у њима барем оне науке и у онакој обширности предаю, као што е то у закону овом за државна училишта наређено (§. 88.); да се у њима сваке године јавни испити држе и успѣх да се министру јавног обучавања на знањ доставља, и напоследку, да се за питомце, кои у њима науке сврше, приреде испити, кои ће одговарати у §§: 102. и 103 прописаним строгим испитима.

§. 14. Сви вѣроисповѣдни народни учевни заводи стоје под врховним надзором државним. По томе правителство има право и дужност:

- а) да и вѣроисповѣдне школе преко своих органа повремено надгледа;
- б) да строго мотри, како би се у §§. 11, 12 и 13 означени услови точно извршивали;
- г) да себи увѣренѣ набави о томе, да л' дотичне вѣроисповѣдне власти извршују ону дужност, по којој имаю пазити да се школско имањ у безбѣдности држи и на опредѣљну цѣл обраћа.
- д) да путем дотичне вѣроисповѣдне власти набавља статистичке податке о вѣроисповѣдним школама.

§. 15. Ако вѣроисповѣдне врховне власти у §§. 11., 12 и 13. означене услове ни после три полгодишнѣ правителствене (владине) опомене не би испуниле; правителство може наредити установленѣ зајдничке обштинске школе, и обштина се овлашћуе, да може законом установљени школски порез разметнути и на оне вѣроисповѣди, које ни после речене троструке опомене неће или нису cadre у погледу својих вѣроисповѣдних школа, у гореспоменутих §§. — има означене услове испунити.

ГЛАВА IV.

Народни учевни заводи, што их приватне особе ил' задруге установе.

§. 16. Приватне особе и задруге могу такође подизати основне и висше народне, грађанске школе и учитељишта

а) ако су приватне особе снабђвене с писменом (дипломом) о способности за учевни теचाј, ког су отворити наумиле, или ако су своим радом на том пољу по знаню окружне школске столице и правительства обште припозванѣ заслужиле,

б) ако су задруге по смислу своих у напред правительству објављених основних правила изрично баш на ту цѣл састављене.

§. 17. Ови ће заводи бити јавни, ако дотични у устройству и учевном плану установљавајућег се завода, — ког су дужни најманѣ на едан мѣсец дана пре отварања путем окружне школске столице правительству поднети — свим оним требованјима задоста учине, које овај закон за подобне обштинске и државне учевне заводе установљава.

§. 18. Могу такође и приватне учевне заводе подизати у ком су случају дужни правительству о својој намѣри уз доставленѣ устройства и учевног плана, путем окружне школске столице најманѣ с едним мѣсецом дана унапред извѣстити.

§. 19. Сваки такав приватан учевни завод обвезан е што се учевних предмета и њихове обширности тиче, одговарати оним јавним учевним заводима, које хоће да надокнади.

§. 20. И у оваким приватним учевним заводима имаю се сваке године јавни испити држати, коих дан има се окружном школском надзорнику и мѣстной школској столици барем на мѣсец дана унапред објавити, да могу на нѣму присутствовати, односно себе заступити.

§. 21. Правительство може према одношајма, нарочито нужним и отличним приватним учевним заводима моралну и материјалну подпору пружати.

§. 22. Напротив, ако се у тим учевним заводима опредѣленя овога закона не би обдржавала, или ако би правительство дознало за какве моралне мане у њима: може путем окружног школског савѣта наредити изслѣдованѣ и сходно проналазку може дати завод затворити; шта више у ванредним случајевима може и пре свршеног изслѣдованя дѣланѣ дотичног учевног завода обуставити.

(наставиће се.)

СЛОВО НА СВ. САВУ

говорио 14. Јануара 1869.

У ДВОРАНИ СРБСКОГ УЧИТЕЉИШТА У СОМБОРУ

Милан Костић магистар св. богословије.

Божанствене песме, отпеване мало час у дому Бога живог са побожним срцем и с узвишеним духом у славу и хвалу србском великом просветитељу Сави — проникле су ми до дна душе умилним заносом; занеле ме далеком успоменом, живом сликом некадање србске славе; сетиле ме на заслуге великога српског просветитеља по наш народ — по српство. А са сећањем на делање великога народњег мужа Саве, сетиле ме и на велику синовљеву дужност: да славим његов свети спомен. С' тога ево, славни зборе, ступио сам међу вас, да одговорим тој светој дужности. — Али осећам да нисам дорастао томе, да достојним венцем увенчам славу св. Саве; да истинито и верно пресудим његове заслуге по народ србски; — а можда још мање да их представим оним живим бојама, којима би их хтео да навајам у срце сваког брата србина. — Но што неузможе моја реч — то ће допунити ваше добро српско срце. —

На свечани данашњи дан морамо се нехотице у мислима пренети у оне горске дивотне пределе, где некада владаху српски краљеви и цареви — а где се сада некрст размеће. — Стеван Немања створи из раскомаданих српских жупанија које бијаху под различитим жупанима, једну државу, једно тело; сакупи мало и велико у једну задругу. И тако с' поља бијаше српска земља саједињена — но из нутра не бијаше у њој потпуно оне свезивајуће наравствене свезе, која народ више веже него сви политични савези и спајања; у њој небијаше подпуно свете еванђелске свезе, хришћанске светлости, која даје уму виши полет, души више уздања, а срцу благороднијих и племенитијих осећаја — човеку у опште познавање свога човечијег достојанства, своје славе, своје ништавости, своје силе и немоћи; славе и силе као најсавршенијег земног створа — а ништавости и немоћи без божијег благослова. — Срби истина давно пре св. Саве примише хришћанску веру: али међусобни раздори и друге разне околности недадоше, да зрак чисте просвете осветли цео српски народ и да га увек учини сјајним. Истиниту просвету, главни стуб будуће српске славе, српскога уздања, морао је тек св. Сава да сазида.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Као што у маленом семену мирисне липе лежи клица великог и лиснатог дрвета; — тако у младом Рацку — најмлађем Немањином сину — лежаше клица к будућем неуморном делаоцу на пољу народне среће. Но као што и семе осим клице треба још и других услова, па да тек онда узрасте из њега дрво, које ће да развије на далеко своје лиснато грање и да под свој дебели лад прими уморена путника, да га напоји мирисом; — тако и да се у Рацку развије она божанствена клица виших и преузвишених душевних сила и врлина, које ће да приме у закриље српски народ, и да му даду бајна мириса — вечна уздања у Онога, који никог обратившег се к њему, неоставља несаслушана — ваљало је и Рацку других услова, ваљало му је оставити сјајне бабине дворе. Дворска светлост и сујета, владаочева круна и госпоштина — све то бија пред Рацковим очима тамна опсена према сјајним и у недоглед блистајућим се дворовима, слави и сијању великога владара неба и земље. Његова душа тежила је за нечим вишим, његово срце куцало је за нечим благороднијим. И он остави сјајне дворе и оде потајно у св. Гору, која се славише побожношћу и великим хришћанским врлинама; он оде тамо да облагороди вишом науком и просветом своје срце и душу: да се у тишини и миру, далеко од љуцка свакидашња метежа спреми за велико дело, на које га склањаше његов унутарњи позив; оде да се понизи до најнижега те да се после уздигне до највишега.

Овај Рацков корак бијаше од велике користи по целу српску државу и у опште по цело српство.

Појав Рацка — названог после Саве — у народу србскоме бијаше грдан скок у току времена. Природа истина нетрпи скокове, и сваки човек носи у себи тип и слику свога времена. Али рађају се велики мужеви — ђенији, — кои се високим духом и полетом узнесу далеко напред пред својим народом, и својом силном умном силом и даром повуку за собом народ — преводе га — то су епохе у животу једнога народа, и таком епохом у животу православне цркве могао би назвати појаву св. Саве на обзорју црквенонародне просвете народа српскога. —

На скоро сазреше благодетни плодови Савина бавлења у св. гори. Вративши се на позив свога брата Стевана у своју земљу са моштима свога родитеља Немање, прозваног у калуђерству Симеона, затече он овде велика нереда. Браћа Неманићи отимаху се за престо; неслога поче да руши тек што подигнуту државну зграду; папа римски шћаше да се користи

братском неслогом те да подвргне србску православну земљу свом за славом и влашћу грамзећем туторству; у младој хришћанској пастви бијаше у сјед таквих неповољних околности јереси и оступништва од истините вере православне; — бијаше хрђавих обичаја: сујеверја и друга безбожништва. — Све те ненепогоде што се навлачише на младу србску државу као тмасти облаци, и стајаху на путу умном и материалном развиту србскога народа, разагна св. Сава своим мудрим саветима, своим јасним и красним разговорима о чистој православној вери, својом проповеђу о науци великога нашег учитеља и спаситеља; своим собственим примерним и узоритим понашањем. И пошто се по кратком одсуству повратио као архиепископ српски, опаса он љубављу, благошћу и мудрошћу све крајеве српских земаља, Срема, Славоније, Хрватске, Босне, Херцеговине и Зете и на Спасовдан круниса на српски престо брата свога Стевана првовенчаног.

Но да земља српска буде у цркви независна, издјејствује он, кад ће да постане српским архиепископом, у цара грчког Теодора Ласкара и патријарха Германа, те му ови даду 1222 год. повластицу: да Срби на свом сабору сами себи бирају архипастира — јер дотле стајаше српска црква под грчким патријархом, — да српска црква буде слободна самостална и независна од свака страна уплива, да има подпуну унутрашњу самоуправу. На основу те повластице раздели св. Сава српску земљу на 12 епископија, по целој српској земљи разсеја духовне пастире да чувају и пасу младо душевно стадо. А сам учаше без престанка народ православљу и челичише га њиме; — даде му у аманет веру православну, знаменова га тим вишим знамењем — вером православном. Јесте, вером православном — овим верним пратиоцем и чуваром народа србскога кроз толике векове патње и мучења. Каким благословом знаменова он србски млађани народ, онаким му плодом и уроди његов благослов. Србин обљуби своју веру, пригрли православну цркву, посвети њоме сав свој живот — и прели је себи у срце, у душу, у мисао; — а и сам се прели у њу, Име „Србин“ приљуби се к имену „православан“ — и оба имена посташе неразључним једно од другога. Две велике силе „српство“ и „православље“ — стопише се у један непобедим елеменат, који ће да пркоси бесном натиску азијатска фанатизма и хитрим језуитским сплеткама и луваштинама. — А како се православље са својом народном службом и напевом, са своим слободним и духу народа срп-

скога отговарајућим установама србству омилило, о том сведоче оне силне величанствене задужбине — низ бисера побожнога српскога срца, којима српски народ окити своју земљу, о том сведочи борба многих векова и небројени број србских мученика, што падоше „за крст часни и слободу златну.“

(наставиће се)

Мисли о садашњим школским читанкама и предлог како би их прерадити требало.

(продужено.)

ПРВА ЧИТАНКА.

У овој читанци, као у оној књизи, која ће још доста малену децу забављати, ваљало би да буду сви чланци укратко и разговетно списани. Тако ће их дете лакше сватити, и о њима се изјаснити моћи.

Са гледишта каква је задаћа ове прве читанке, ваљало би овакав садржај да јој буде:

Имала би две главне поле или разделка. У први и главни оделак, коме би задаћа била, да у деци чувство морално и религиозно снажи и срце облагороди, ваљало би да уђу: кратке приповедке из старог и новог завјета; нека најкраћа и најглавнија жића светих, а тако исто кратке и лепо извијене моралне приповедке понајвише из дечијег живота извађене.

Испод сваке приповедке дошле би главне науке у виду светих и народних изрека.

Између појединих чланака стављене би биле Србске народне песме краће и особито на морал односеће се.

За овим би у ову исту прву половину или оделак имао ући и часловац као такође религиозни предмет за читање одређен. Неби се морао цео данашњи часловац тискати, него тек поглавито оне ствари које се на вечерњу о св. служби чути могу; наравно то би им се тумачило па би деца кад су у цркви и разумети могла.

У ову прву половину читанке ове имало би ући и црквено појање као такође религиозни предмет. И из овог ставило би се тек само оно што је овој дјечици нужно.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ради помагања деци и учитељу у тумачењу црквенословенског језика, ставио би се у ову читанку натраг мали речник са значењем главнијих и тежих црквенославенских речи, које се у овој читанци нађу.

Друга пола или оделак, ком би задаћа била да децу ову упозна колко толко с људма, светом и стручним знањима, ваљало би да садржи: добре, разговетно списане чланке о најобичнијим знањима за породицу, за обичан живот и дружење људско и дужности према овима. Даље: о најобичнијим домаћим животињама, растињама и минералима, са главним изводом науке какву добит и штету од њих добијамо и како их негати имамо.

У тесну свезу с овим ваљало би довести и нека најобичнија знања о привреди, како би дечица јошт у младим годинама заватила честита корена у овој главној људској потреби,

Даље требало би да се нађу најобичнија, у кратком али лепом и разговетном штилу списана знања из србске повести којима би задаћа била да нам још код оваке мале деце почну будити чувство народно — свест народну.

После: нека се нађе по нешто, опет лепо на просто за ову децу изведено о физичном и обичном земљопису, како би деца обштину, околину описати, и по нешто о месецу звездама и некојим појавама небесним казати умела, а сујеверје искорењавало се.

Даље: Из Физике, да упознају најобичније домаће справе и појаве, где може и о томе ући како човек да чува и нега здравље своје и о благом обичају.

Између ових чланака где се како потребно покаже, ваљало би да уђу сходне изреке нар. песме и басне.

После свега овог имао би ући овде један пододелак који би сачињавао за себе као неку малу забавну читанку и у кои би ушло: занимљиве, научне загонетке, народне приповедке и песме: лепе краће светске песме и описања од припознатих наших нових списатеља.

На сав састав читанке смотрени бити морамо, ал особито код ових одломака имали би на чистоћу језика, јасност и разговетност пазити, јер ће ове чланчиће деца понајвише превртати и читати, те у њима и лепе забаве наћи, па тим себе на читање и других књига побудити.

На крају би изметути били бројеви до 100 са арапским црквенославенским и римским бројкама и питагорина таблица.

ДРУГА ЧИТАНКА

Ова је одређена да нешто старију и разумнију дјецу обавештава, занима и за живот справља. И у главним школама има она велику задаћу, ал особито у нашим обичним сеоским врло је важна: јер се ова деца, ако не пре, ал с овом читанком за цело са школом опросте. Бар тако сад ствари стоје. Па како ва знања из ње поцрпе онолику ће и корист имати. За то, по улози, коју ће она под мудрог управом учитељевом представљати, треба и да је сходно удешена, одабрана и ваљана садржаја.

И у овој ће читанци бити две главне поле. У прву полу ушле би религијозне и моралне приповедке, мало обширније, слободније и занимљивије но у првој читанци. Ушли би ту даље чланци и из црквене повести, најобичнији обреди црквени, жића главнија и декоја одабрана парамитија.

Исто тако и што се морала тиче, одабране би биле приповедке из дечијег и нешто из светског живота, ради добрих и користних знања и савета који су данас тако јако потребни.

Свете и народне изреке, све ће то и ову као и прву читанку украшавати.

За црквенословенско читање овде би уметути били псалми особито они које у цркви деца чују, и оне главније молитве из часловца које нису у првој читанци изложене.

Иза овога би дошло црквено појање и то све оно што овој деци у дужност спада са декоим одабраним црквеним песмама.

И у овој ће читанци натраг стављен бити речник црквенословенски речи са србским значењем ради испомоћи деци и учитељу.

У другу би половину ушла стручна знања, о важности и праву човека у општини и држави, о дужностима према овима, како се неће ни од кога за нос вући и газити дати, ал и друге сам невређати но поштовати.

Из природописа била би стављена обширнија знања о нашој домаћој познатој и декојој дивљој шумској животињи, растињи а и рудама, да их могу од прилике познати, разликовати а и добит и негу сватити.

Одма иза овог дошли би чланци о домаћој привреди, и особито на ову радњу у читанци ваља пазити и тако ју удесити, да се јошт деца наша а са њима и народ, вредности, радиности занату, трговини, уметности и штедљивости, овим најваљанијим врлинама из привреде привикну, па да се тако по времену са осталим народима изравнати могу.

Из Србске по вести ушла би наша србска повестница од најстаријег времена до свршетка битке косовске укратко редом, пак онда: нешто о најглавнијим деспотима, о прелазку у Аустрију, о главним цртама народа нашег у Угарској, Славонији и Хрватској, њиховим заслугама и повластицама уз то и нешто о новијем животу срба.

Повестница неби смела бити испуњена са голим наводима маловажних имена, река, брда, земаља градова и година, нити би се смело дати и најмање што приметити да је пристрасно писана.

Из земљописа ушла би: прва лекција на земљописној карти: Бачка, Банат, Срем, Славонија, Војена краина, Хрватска, Далмација, Угарска, Аустрија, и њени народи, Европа њене државе и народи по вероисповеди и народности и напредности — Од држава би само Аустрија обширније нешто стављена била и Турска око србадије тамошње, иначе је доста од сваке Европске државе величину, број душа, главни и још који знаменитији град, реку, брдо, и производе и радиност. Јошт би ту стављена била главнија знања сви 5. чести света са житељи; а поред свега имао би још ићи згодан опис св. земље ил Палестина.

Из Физичног земљописа би било стављено о земљи као небесном телу, о видокругу, сунцу, округлости и обрту земље; како стоји земља према сунцу: о стојећим ходећим и репатим звездама, о помрчењу сунца и месеца.

Из Физике. Ту би ушли предмети који би са садржајем своим у стању били олако упознати децу са већим нуждним и потребним домаћим справама, даље, о ваздуху, води, пари, киши, ињу, магли, снегу, облацима. Још би ушло овде обширније познавање тела човјечијег са главним изводом науке за чување и негање здравља.

За овим стварима ушо би и у ову читанку један поделак као „забавна читанка“ Ту би ушле разне забавне и занимљиве ал и на разне врлине децу побуђујуће ствари: Могле би дакле доћи: басне, приче, народне приповедке, загонетке, тумачење пословица, некоји леп кратки опис ког Србског или другог славенског краја, гдекоје песме од новијих Србских песама, неке умне и гимнастичне игре и овоме равни предмети.

На крајњем листићу дошли би бројеви до 1000. са арапски црквенословенки и римски знаци и питагорина таблица.

Д о п и с и.

Ђ. С о м б о р. Две нове наше предградске школе лепо напредују. Училишта се веома труде, а родитељи увиђајући корист од школе добровољно додељују у школу шалю, и сваки дан све више деце у школу доводе.

Честита црквена општина Сомборска желећи да се увелича фонд зарад набављања одеће и књига сиромашној деци, кога лане преч. г. Димитрије Поповић парох и Благородни Господин Антоние Коньовић градоначелник основаше, одредила е у Децембру пр. годлне одбор под председништвом г. Дра Николе Максимовића нар. великог бележника, кои ће прилоге на поменути фонд купити. За ову зиму одредила е општина 50 фр. из своје касе на набављањ одеће и обуће сиромашним ученицима у предградским школама.

За тај новац набављено одело раздато е школској деци у општинској дворани на бањни дан на велику радост малих ученика и њихових родитеља, те е тако више од 20 које мушке које женске деце заодевено и обувано.

Осим тога тутор велике цркве наше Благопоштенородни Господар Теодор Гргуров поклонно е 8 пари ципела, едне нове чизмице и неколико комада половних халбина, које е сиромашној деци на отцеве распоклањано.

Други дан Божића учинила е општина наша уговор с искусним академичким сликаром из Новог Сада господином Симићем, кои ће саборну цркву нашу светим иконама украсити. Сликарски посао стојеће на 10000 фр. Како чуемо господин Симић е обећао да ће посао свој за 4 године свршити а радиће га овде у Сомбору, гди му е општина у црквеном дому стан и радионицу одредила.

Са овим делом завршила е радно стар општина црквена и пошто су рачуни од црквеног имана предани, Јануара 26 изабрана е по смислу саборских закључака нова црквена општина а 30 Јануара изабран е одбор црквене општине. За председника у општини и одбору изабран е едногласно Госп. Антоние Коньовић за подпредседника г. Јован Вујић стари, за перовођу г. Стеван Чордар.

И з П о т и с и я. Немогу довољно описати колико ме е и како обрадовало кад сам сазнао, да ће наш верни пријатељ и помоћник и опет следеће године излазити под лепим именом „Школски лист.“ И зајста прави напредак школе наше ја с моје стране без честита органа школског ни помислити немогу.

Кад сам оно пре разабрао био да ће „Школски Лист“ због слабог новчаног подпомагання престати, мислио сам у себи: Да грдне срамоте наше, код толиких учитеља и управитеља, код толиких општина наших па да школски лист обстати неможе! Особито ми е чудо, што се браћа учитељи и господа управитељи за овај Лист болје незаузимају, а могли би га сви па баш и они најсиромашнији не само држати, него сваки и по које предплатника наћи те тим и читанје у месту свом распростирати, и користни Лист овај одржати.—Браћо учитељи! нама е — ако смо ради да велику задаћу своју извршимо, јошт много

читати и учити се нужно, па зар ћемо ми, — докле други срећни народи множину таквих листова имаю, — наш овај управо рећи на овој страни едини у сваком погледу чисто србски школски орган напушта-ти, да се дави и да га нестане са лица земљѣ; па онда кад га већ небуде можда ћемо се чудити и питати: зашто смо заостали од дру-гих народа. С' тога нека нам буде сада свети задатак предлатити на Лист Школски и скупити сваки барем по неколико предлатника, да тако у ово кобно и прелазно време неостанемо без свог народног учи-тельског гласила, без Листа, кои ће нас поучавати, упућивати и посао нам олакшавати, а народу србском јављати шта се у школи Србској, — коју славни саветник наш др. Натошевић пре десетак година из мртви-да подиже, — данашњим даном ради, и шта би у н њој радити се имало.

Овде е код нас общта желя свию поштених и родољубивих Ср-баља, да се за врховног инспектора школског што скорие постави велезаслужни Господин Натошевић, и да се за дишцезанске инспекторе школске с њиме у споразумљивој поставе они мужеви, кои су делом осведочили, да им напредак народне школе наше на срцу лежи и кои школску струку најболѣ разумею.

У Србском Бечеју 20 Јануара Мило ми е да вам могу доставити радосну вест, да смо Св. Саву нашег Срб-ког просветитеља са особитом свечаношћу прославили. Ч. Г. А. Поповић капелан казао нам је ваљану поуку у пркви, а по свршеном водоосвећењу у школи беседио је наш женски учитель г. Ст. Жекић. Са вештом беседом својом занимао је нас понајвише око васпитања обојег ал особито женског пола и добар је утисак учинио на скупљени силени народ. Приликом целивања на позив преч. г. Проте пришло је у овдашњи школски фонд до 55 ф. од коих ће се по свој прилици то досадашњем обичају пола на умножење фонда, а пола на помоћ сиромашној деци раздати.

У вече на дан нашег Просветитеља изненадила нас је овдашња „омладина“ са приређеном „беседом“ на добре цели. „Беседа“ је одпочета са „Воскликнем љубовију“, За овим је декламовала мала ученица Ленка Мартиновића „Рањенике“ на общте задовољство. После мале сеје ступио је пред силни искупљени народ брат Ђорђе Јосић, и исказа са особитом уметношћу песму: „на св. Саву“. Затим је складно одпевана приморска песма „Попухнул је“ — Сад нам се указа овдаш-њи учитель г. Ђ. Глибошки, и у свом говору вешто је извео „наше мане наше љуте боље“, казао је у лепом разговетном слогу народу скупљеном где га понајвише боле; и као преки лек, против свију наших убитачних боља — зала — топло је свакоме препоручио про-свету и науку са правим духом народним задануту, тако ћемо — рече говорник — стећи здраву свест, која је данашњим даном једина у стању, како поједине људе тако и народе од свих беда и невоља, сачувати. По кратком одмору видесмо пред нама малу ученицу Миле-ву Јовановића, она нам уз бурно одобравање исказа „Одпуштени војник“. „Беседа“ је завршена са песмом „Ја сам Србин србски син.“

Улазак је био бесплатан, па је ипак том приликом пало до 55 ф. а вр. Кад се трошкови, одбију, остане чиста добита 41 ф 81 нов.

Од ових новаца шаће наша „омладина“ вама 21 ф. да за исте новце примљрака „Школског Листа“ т. г. шаћете сиромашним учитељима у школама у Босни, Херцеговини, Старој Србији и Црној Гори, а по нужди и оностраној браћи нашим учитељима, наиме : у Хрватској и Барањи. Као што сам извештен оних преоставших 20 ф. 45 нов. послаће се фонду „Уједињене омладине србске“.

Благород т. Јован Савић отвјетник, жедећи овдашњу школску младеж што боље унапређену видети, о идућим испитима обећао је дати један сребрн нован ономе ученику, кои се у наукама и владању одликовао буде. Ово је заиста редак пример у нашем србству, и сувишно би било и коју речцу у похвалу овога дела говорити : ал је с тим више желити да се и остала имућнија браћа Србска на овога добротвора угледе.

Госп. Стеван Бошковић мерник предплатио је за књижицу наше школе на часопис „Школа“ што у Београду излази, на чему нека му је велика хвала.

Број уписника на „Школски Лист“ у нашем месту знаменито је порастао, а то је јасан знак побуђене свести овдашњег становништва и с правом очекивамо, да се и друга бар већа србска места с нама спореде.

Школске вѣсти.

„НАУКА О ВАСПИТАЊУ“ Отлични и неуморни радни на пољу научне књижевности наше господин Димитрије Матић министар просвѣте у Кнежевини Србској завршио е своју „Науку о Васпитању“ са трећим делом кое е на св. Андрију год 1868. на свѣг издао под насловом „Васпитањ одрасле деце и омладине разне школе“.

Као што смо у свое време први и други део „Науке о васпитању“ обштинству нашем препоручили, тако препоручуемо сада и овај трећи део, с жељом да се овака велекористна по све учитељ и васпитатељ књига у србским породицама чита и проучава. —

„Наука о васпитању“ добитисе може у књижари Валожића у Београду.

ПОКЛОНИ ШКОЛАМА И УЧИТЕЉИМА (настављено из броја 1)

Преосвештени Господин Лукјан Николаевић Епископ Горњокарловачки покљани школама у Стејановци, Вогињу, В. Радици, далѣ омладини србској што се учи у реалкама Петринској и Госпићкој, у школама Сеньским и у Богословији Плаштанској свега 7 примљрака.

Господин Урош Лујановић бележник марадички покљани едан примљрака Школскога Листа осн. школи Србској у Петрини.

По ревностном заузимљю госп. Ђорђа Теодоровића учитеља Сомборског предплатили су у Сомбору ова Господа на Школски Лист за сиромашне школе, и то на целу годину; Г. Гедеон Леовић адвокат за школу Цетиньску у Црној Гори; Госп. Антоније Коньовић градоначелник за школу Приштинску у Старој Србији и Перойску у Истрији, — два примљрака; Госпођа Јулијана Герасовића за школу у Овсеници у Банату; Др. Ђока Максимовић за Школу Мостарску у Херцеговини; Г. Константин Стојковић жупаниског судског стола

присједник за србску школу у Гложану, и Г. Ника Теодоровић трговац за школу у манастиру Житомишлићу у Херцеговини Г. Г. Ант. Јанковић и Паво Станимировић трговци предплатили су на прву и другу трећину Школскога Листа од ове године за србског учитеља у Рудњин у Банату. (пордужиће се.)

ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ НА ФОНД ШКОЛСКОГ ЛИСТА ОД ЧИТАЛАЦА КЊИГЕ: „СРБСКА НАРОДНА ЦРКВА“ (настављено из бр. 1.) 7. Госп. Максим Папић прога жабаљски 2 ф.; — 8. Благор. Г. Петар Васић адвокат у Кикинди 2 ф.; — 9. Црквена общтина Старо Шовска 2 ф.; — 10. Одбор. срб. цркв. певачког друштва у Панчеву 10 ф.; — 11. Вл. Госп. Ник. Јовановић сенатор у Кикинди 1 ф. Свега: 17 ф.

Кад се овој суми дода 12 ф. 49 нов. (види бр. 1 стр. 16) то износе сви досадашњи од ове врсте прилози: 29 фор. 49 нов.

ПРИЛОГ НА ФОНД ШКОЛ ЛИСТА. О светосавској свечаности у Мокрину на позив учитеља тамошњег Госп. Николе Јанковића скупљено е на фонд Школскога Листа, и то из таса 5 ф. 20 кр. прилог башаидског посланика Гд. Пав Трифунца од два фор.; далј из црквене касе 2 ф. и из общтинске касе 5 фр. — и тако свега 14 ф. 20 нов. Са прилогом у бр. 1 ове године објављеним износе обични прилози од нове године у свему 15 фр. 20 н.

УРАЗЊНА УЧИТЕЉСКА МЈСТА. У варошици Чакову два учитељска мјеста, и то у старијем разреду с платом од 262 ф. 60 н. а вр. 2 ланца ораће земљ, по ланца баште, 50 пожунаца жита, 25 фунти свећа и 10 хв. дрва; у млађем разреду с платом са 200 ф. а вр. 25 пож. жита 15 фунти свећа, 8 хвати дрва. У обадва разреда учевни е език србски. Молбенице се имаю ч. консисторији Темишварској најдалј до 8 Фебруара поднети.

У селу Сиригу у Банату с плаћом 450 а. вр. и с слободним становом. Учевни е език србски а молбенице се имаю ч. консисторији Темишварској до 8 Фебруара поднети.

Код Уредништва овог може се добити

Школски Лист год. 1862. за 1 ф. 60 нов,

„ „ „ „ 1864. „ 1 „ —

„ „ „ „ 1865. „ — 25 „

„ „ „ „ 1868. „ 2 ф. —

Ко ове Листове имати жели нека пошаљ у напред готов новац па ће му се путем поште одправити, али тако да он поштарину плати.

Ко Лист овај држати жели нека нам се што пре пријави.

Сву ону Господу која су прва два броя примила сматрамо за предбројнике и молимо да изволе предплату што скорје послати.

Ко нежели Лист држати нека нам 1 и 2. број поврати, ма да их е и разрезао.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена е на целу год. три форинта, а на по год. 1 фор. 50

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Тискано код Андрије Вагнера.